

АНОТАЦІЯ

Ао Денгаова. Формування фахового самоставлення майбутніх учителів музичного мистецтва у системі неперервної освіти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), галузь знань 01 Освіта (Освіта/Педагогіка). – НПУ імені М.П. Драгоманова, Київ, 2021.

Зміст анотації

Дисертація розкриває проблему формування фахового самоставлення майбутніх учителів музичного мистецтва, яка залишається одним із важливих завдань сучасної науки, адже висвітлює особистість педагога-музиканта не лише як носія чи виконавця фахової діяльності, а й її творця, здатного до оптимізації самої діяльності та становлення себе як професіонала. Успішність вирішення цієї проблеми залежить від багатьох чинників, тому вимагає розробки методики формування фахового самоставлення майбутніх учителів музичного мистецтва і науково-практичного обґрунтування педагогічних умов її практичної реалізації.

Формування фахового самоставлення студентів у широкому значенні визначено як психічне новоутворення, в якому представлені та структуровані об'єктивні відносини індивідуальних властивостей студента до процесу практичного здійснення фахової діяльності, будівництва професійної кар'єри. У вузькому значенні, під фаховим самоставленням розуміємо смислове ставлення особистості себе як суб'єкту фахової діяльності, спілкування та кар'єри, феноменологічно представлене самооціночними судженнями та емоційними переживаннями з приводу власних індивідуальних властивостей і відображає об'єктивний вплив цих властивостей на практичну реалізацію трудових та кар'єрних мотивів.

Розкрито сутність та зміст фахового самоставлення студентів як цілісного феномену, поєднання взаємозв'язків між компонентами якого та емоційними

властивостями дає підстави для виокремлення типів фахового самоствалення. Поліпроцесуальність фахового самоствалення виявляється в інтеграції пізнавальних і смислових процесів, завдяки чому ці властивості не просто усвідомлюються, а й осмислюються, стають предметом як пізнання, так і оцінювання. Пізнавальні процеси дозволяють особистості відкрити в собі властивості, об'єктивно необхідні за родом фахової діяльності, виявити ступінь їхньої розвиненості, упорядкувати та синтезувати їх у цілісному образі «Я в професії», або фаховій «Я-концепції».

Структуру фахового самоствалення майбутнього вчителя музичного мистецтва складають такі взаємопов'язані компоненти: *пізнавально-інформаційний компонент* передбачає знання та уявлення особистості про себе, самооцінку, на основі чого формується власна «Я-концепція» (узагальнене уявлення про себе, система мотивів, інтересів, особистісно-ціннісних установок). Наділення себе певними властивостями, пояснення іншим і собі причин того чи іншого свого вчинку включається в багатогранний процес самопізнання; *мотиваційно-емоційний компонент*, що репрезентує сукупність мотивів студента щодо вивчення явищ художньої культури; інтерес до художніх цінностей культури як духовного досвіду людства; бажання пізнавати і розвивати власний художньо-творчий потенціал, а також на пошук способів самореалізації в художній творчості, спрямованість на самовизначення та самоідентифікацію; *конативно-діяльнісний компонент* виступає в якості внутрішніх дій або як готовність до таких дій, узагальнює емпіричний досвід студента у пізнанні мистецтва, сукупність різноаспектних мистецьких вражень, набутих у процесі різноманітних художніх практик, утворюючи систему саморегуляції особистості фахівця.

У дисертації розроблені і детально представлені критерії (знаннєвий, афективний та поведінковий), показники кожного критерію, які дозволили визначити три рівні сформованості фахового самоствалення майбутніх вчителів

музичного мистецтва: високий, середній і низький. В роботі також виявлені три аспекти означеного феномену: *структурний* аспект, що вбирає у себе аналіз внутрішньої будови фахового самоствалення та психічні механізми його інтеграції у структуру глобального самоствалення особистості; *генетичний* аспект, який передбачає вивчення генези фахового самоствалення особистості, розкриття генетичних взаємозв'язків з іншими феноменами фахового розвитку особистості; *функціональний* аспект, що вимагає встановлення місця та ролі фахового самоствалення в системі регулювання фахової діяльності, поведінки, педагогічної взаємодії та кар'єри. Очевидно, що цей процес стартує разом із початком професійного самовизначення, пронизує період фахової підготовки та не переривається протягом усього професійного життя.

Неперервна педагогічна освіта розглянута як системна цілісність інституціоналізованих та неінституціоналізованих форм (аспірантура, стажування, підвищення кваліфікації, постдипломна освіта, докторантура, професійна самоосвіта та самовдосконалення майбутнього вчителя музичного мистецтва), виокремлені принципи, що регулюють системні параметри неперервної педагогічної освіти з позицій особистісних потреб вчителя музичного мистецтва у фаховому становленні.

За результатами експериментального дослідження на завершальному етапі підтверджено обґрунтованість запропонованих автором теоретичних і методичних засад і ефективність розробленої на їхній основі авторської поетапної методики формування фахового самоствалення майбутніх учителів музичного мистецтва, яка охоплює орієнтаційно-організаційний, розвивально-технологічний і трансформаційно-творчий етапи, на кожному з яких застосовувалися інноваційні методи музичного навчання.

Практичне значення проведеного дослідження полягає у можливості використання отриманих теоретичних висновків та практичних результатів для уточнення змісту фахових дисциплін у ЗВО музично-педагогічного спрямування

для підготовки фахівців спеціальностей 014 – Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 – Музичне мистецтво, а також дає підстави зазначити доцільність та перспективність застосування означеної методики для підвищення ефективності фахової підготовки майбутніх учителів музики у системі неперервної освіти: при розробці курсів підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників у сфері музично-педагогічної освіти, написанні навчальних програм та методичних посібників; в подальших дослідженнях в галузі фахового становлення і особистісного розвитку вчителя музичного мистецтва.

Ключові слова: формування фахового самоствалення, майбутні учителі музичного мистецтва, структура, поетапна методика, фахова підготовка, система неперервної педагогічної освіти.

ABSTRACT

Ао Dengaova. Formation of self-appointed teachers of musical art in the system of continuous education. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript. The dissertation on competition of a scientific degree of the doctor of philosophy on a specialty 014 Secondary education (Musical art) branch of knowledge 01 Education (Education / Pedagogy). – National Dragomanov Pedagogical University. – Kyiv, 2021.

Abstract content

The dissertation reveals the problem of forming professional self-attitude of future music teachers, which remains one of the important tasks of modern science, because it highlights the personality of a music teacher not only as a carrier or performer of professional activity, but also its creator capable of optimizing. The successful solving of this problem depends on many factors, so it requires the development of methods for the formation of professional self-composition of future teachers of music and scientific and practical justification of the pedagogical conditions of its practical implementation.

The formation of professional self-attitude of students in a broad sense is defined as a mental neoplasm, which presents and structures the objective relationship of individual characteristics of the student to the process of practical implementation of professional activities, career building and business communication. In a narrow sense, professional self-assessment means the semantic attitude of the individual as a subject of professional activity, communication and career, phenomenologically represented by self-esteem judgments and emotional experiences about their own individual characteristics and reflects the objective impact of these properties on the practical implementation of labor and career motives. The essence and content of professional self-attitude of students as a holistic phenomenon is revealed, the combination of relationships between the components of which and emotional properties give grounds for distinguishing types of professional self-attitude. The multiple processes of professional self-assembly are manifested in the integration of cognitive and semantic processes, due to which these properties are not only realized, but also comprehended, become the subject of both cognition and evaluation. Cognitive processes allow individuals to discover the properties objectively necessary for the type of professional activity, to identify the degree of their development, to organize and synthesize them in a holistic image of "I am in the profession" or professional "I-concept".

The structure of professional self-composition of the future teacher of music art consists of the following interrelated components: cognitive-informational component involves knowledge and ideas of the individual about himself, self-esteem, based on which formed his own "I-concept" (generalized self-image -values). Endowing oneself with certain properties, explaining to others and oneself the reasons for one or another of one's actions is included in the multifaceted process of self-knowledge; motivational and emotional component, which represents a set of motives of the student to study the phenomena of art culture; interest in the artistic values of culture as a spiritual experience of mankind; desire to know and develop their own artistic and creative potential, as well as to find ways of self-realization in artistic creativity, focus on self-determination and

self-identification; conative-activity component acts as internal actions or as readiness for such actions, summarizes the student's empirical experience in learning about art, a set of diverse artistic impressions acquired in the process of various artistic practices, forming a system of self-regulation of the specialist.

The dissertation develops and presents in detail the criteria (cognitive, affective and behavioral), indicators of each criterion, which allowed to determine three levels of professional self-composition of future music teachers: high, medium and low. This work also identifies three aspects of this phenomenon: the structural aspect, which includes an analysis of the internal structure of professional self-esteem and mental mechanisms of its integration into the structure of global self-esteem; genetic aspect, which involves studying the genesis of professional self-personality, tracking its specifics and changes at individual stages of development, the disclosure of genetic relationships with other phenomena of professional development of personality; functional aspect. which requires the establishment of the place and role of professional self-assessment in the system of regulation of professional activities, behavior, business communication and career. It is obvious that this process starts together with the beginning of professional self-determination, permeates the period of professional training and is not interrupted during the whole professional life.

Continuing pedagogical education is considered as a systemic integrity of institutionalized and non-institutionalized forms (graduate school, internships, advanced training, postgraduate education, doctoral studies, professional self-education and self-improvement of music art teacher) in professional growth.

The results of the experimental study at the final stage confirmed the validity of the theoretical and methodological principles proposed by the author and the effectiveness of the author's step-by-step method of forming professional self-composition of future music teachers which used innovative methods of music education.

The practical significance of the author's methodology lies in the possibility of using the obtained theoretical conclusions and practical results to clarify the content of

professional disciplines in the free music-pedagogical direction for training specialists in specialties 014 - Secondary Education (Music Art) and 025 - Music Art prospects of its application to increase the effectiveness of professional training of future music teachers in the system of continuing education: in the development of advanced training and retraining of employees in the field of music education, writing curricula and manuals; in further research in the field of professional development and personal development of a music teacher.

Key words: formation of professional self-composition, future teachers of music art, structure, step-by-step method, professional training, system of continuous pedagogical education.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Ао Денгаова. *Принципи удосконалення фахової підготовки майбутніх учителів музики в умовах кредитно-модульної системи навчання* /Ао Денгаова// Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент. – серія : педагогічні науки - зб. наукових праць, випуск 12. – Київ, 2017.: – 291 с. – С. 60-73.

2. Ао Денгаова. *Динаміка формування самоставлення майбутніх учителів музичного мистецтва як важливий чинник модернізації професійної підготовки* /Ао Денгаова // Наукові записки: Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; укл. Макаренко Л.Л. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. – Випуск 146. – С.226-231.

Статті в іноземних наукових фахових виданнях

3. Ао Dengaova. *Professional training of the future music teacher for concertmaster activities in the class of classical dance* // Scientific journal innovative solutions in modern science, №7 (43), New York 2020.- 160p.-P.17-33.

Матеріали науково-практичних конференцій

4. Ао Денгаова. *Педагогічний ресурс фахового самоставлення майбутніх учителів музичного мистецтва/ Ао Денгаова// Мистецька освіта в європейському соціокультурному просторі ХХІ століття: зб. матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції. – Мукачево, 10-20 квітня 2018 р.: Мукачево, вид-во МДУ, 2018. – 196 с. - С. 145-146*
5. Ао Dengaova. *Art therapy in development of creative skills in context of students preparation to social rehabilitation of teenagers in Ukraine/Ao Dengaova// Social Work as a Means of Promoting Social Change. – Sbornik z conference XIV Hradecke dny socialni prace, Hradec Kralove 22az -23 rijna 2017 / red Zuzana Truflarowa, Marketa PISOVA (Eds) // Gaudeamus, Hradec Kralove 2018.- 376p.-P.327-334*
6. Chyżna O., Andruszkiewicz F., Dengaova A.: *Emigracja zarobkowa w ukraińskiej rodzinie: problemy, dylematy, kontrowersje. Ogólnopolska interdyscyplinarna konferencja naukowa. W obliczu migracji: społeczne, kulturowe i ekonomiczne konsekwencje procesów migracyjnych w Polsce, Europie i na świecie. 7 listopada 2018 r. S 9-18.*
7. Ао Денгаова. *Розвиток художньо-творчого потенціалу майбутнього вчителя музики крізь призму самоактуалізації особистості/ Ао Денгаова //Сучасні орієнтири мистецької освіти: традиції, досвід, інновації /Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті засновника кафедри музики Чернівецького національного педагогічного університету імені Юрія Федьковича, народного артиста, професора Андрія Кушніренка (м.Чернівці, 4-5.квітня, 2019).- Чернівці, Чернів.нац.ун-т, 2019. – 202с. – С.136-140.*
8. Ао Денгаова. *Партнерські відносини вчителя музичного мистецтва з батьками крізь призму педагогічної взаємодії / Ао Денгаова// Мистецька освіта в європейському соціокультурному просторі ХХІ століття: зб. матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції. – Мукачево, 22-23 квітня 2020 р. : Мукачево, вид-во МДУ, 2020. – 247 с. - С. 75-79*

9. Ао Денгаова. *Потенціал мистецької освіти у формуванні фахового самоставлення майбутніх учителів музичного мистецтва* /Ао Денгаова //Актуальні проблеми неперервної освіти в інформаційному суспільстві: збірник матеріалів конференції / за заг. ред. проф. В. П. Сергієнка, В. М. Слабка. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – 398 с. – С.61-63